

Et forandret landskab og en uændret planlov

Landskabet er blevet mere multifunktionelt. Det udfordrer den fysiske planlægning, som stimulerer til funktionsopdeling.

Af Jørgen Primdahl, Lone S. Kristensen og Kamilla Hansen Møller

For blot to til tre generationer siden var kulturlandskabet i det meste af Danmark et landbrugslandskab, hvor lokalsamfundet var tæt sammenvævet med landbruget både økonomisk og kulturelt. Det enkelte landbrug var multifunktionelt – der var svin og malkekvæg på stort set alle brug og foderet blev produceret på den enkelte bedrift. Landskabet derimod var ikke særlig multifunktionelt. Friluftsliv, turisme og pendling var der ikke meget af. Folk boede i landsbyerne og på gårdene, fordi det var her man arbejdede. Naturen var blot noget der var der, noget 'billigt skidt' som Poul Henningsen betegnede den.

I dag har de fleste, der bor på landet, ikke noget med landbruget at gøre. De bor der, fordi det er et godt sted at bo, eller fordi prisen på boligen er fordelagtig. Samtidig har friluftslivet udviklet sig. Folk går, løber og cykler i landskabet for fornøjelsens skyld. Naturen bliver tillagt værdi i sig selv.

Kommuneplanlægningen – mellem to stole

Da strukturreformen blev gennemført i 2007 var der ingen politisk debat og dermed ingen stillingtagen til plan- og

miljøområdet. Planlovens bestemmelser om indholdet i regionplanen blev med få undtagelser overført til kommuneplanen, som nu for første gang blev den centrale plan for både byen og det åbne land. Begrænsningerne for lokalplanlægningen i landbrugslandet blev opretholdt, hvilket betyder, at det i praksis ikke er muligt at gennemføre sammenfattende lokale planer for kulturlandskabets arealanvendelse, der har juridisk bindende status. Det åbne land i kommuneplanlægningen er således i det store hele blevet en videreførelse af regionplanlægningen.

En af de få ændringer, der faktisk blev indført bestod i, at natur- og landskabsinteresserne blev differentieret – der kom krav om flere, meget specifikke udpegninger. Alt i alt forsatte man en planlægning baseret på udpegninger af 'interesser' med tilhørende retningslinjer. Disse udpegninger har en vis bindende status for kommunens planlægning og administration, men ingen direkte konsekvenser for den enkelte ejer. Endelig har udpegningerne den funktion, at det er igennem kravene til disse, at staten løbende regulerer kommuneplanlægningens indhold.

Behov for nytænkning af planloven

Der er brug for nytænkning af planlægningen i det åbne land, selvom man ikke bør fjerne eller afmontere den eksisterende sektororienterede planlægning. Der er fortsat brug for en overordnet, regulerende planlægning, der kan medvirke til at beskytte og bevare natur, landskaber og arealer til landbrugsproduktion og andre specifikke formål. Erfaringerne viser dog, at kvaliteten og udviklingen af vores landområder langt fra bliver sikret gennem en sektoreret planlægning alene. Der er derfor, som det også er tilfældet i byerne, behov for en planlægning, der kan noget andet og mere.

I byerne har dette 'noget andet og noget mere' især handlet om at planlægge for udvikling af 'steder', herunder sammenhængende bydele og deres fornyelse. Udover at gennemføre planer med et nyt indhold har planlægningen ofte også været ledsaget af et ønske om at lave planlægning på en ny måde. Nemlig gennem tidlig dialog og i et tæt samspil med borgere og andre aktører, der rækker ud over planlovens mindstekrav om høring. Fordelene ved en

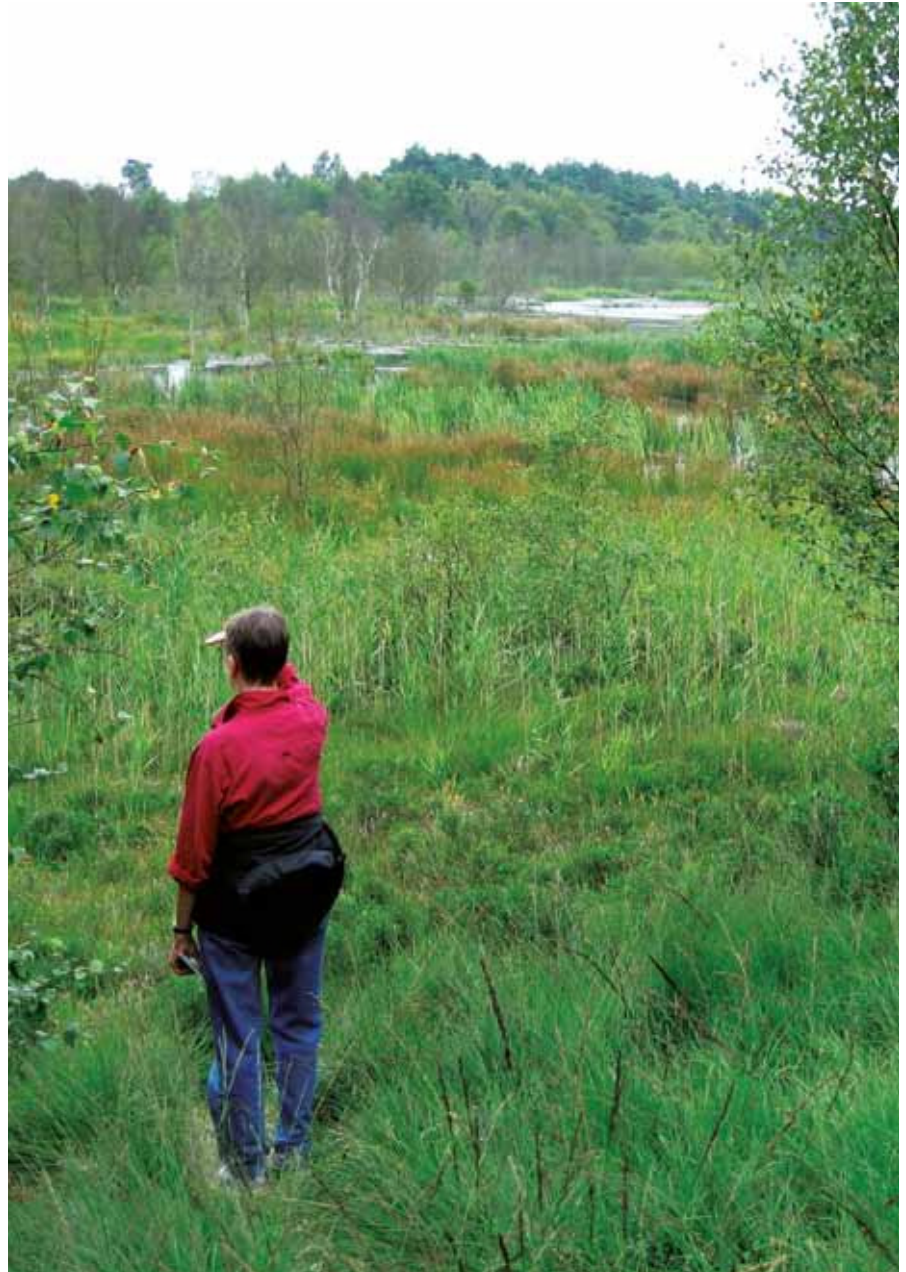
tidlig og tæt dialog er ikke kun, at ønsker kan identificeres og konflikter/modstand imødegås, men også at nye plandiskurser kan opstå.

I det åbne land er der på tilsvarende vis brug for en ny planlægning, der ikke alene kan håndtere konflikter mellem modstridende interesser, men også kan udvikle steder med udgangspunkt i de specifikke potentialer og udfordringer samt tilgodese de relevante funktioner i landskabet.

Fremtidens landskaber i en planlovsrevision

Samarbejdsdreven planlægning og rumlige strategier, der allerede er udviklet til anvendelse i byer og byregioner, kan relativt let tilpasses til planlægning i det åbne land. Men hvad så med udpegningerne og den hidtidige planlægning i det åbne land i forhold til de igangværende overvejelser om revision af planloven? På to områder mener vi, der er behov – og samtidig gode muligheder – for forbedringer.

For det første bør man overveje at reducere kravene om de mange udpegninger til færre mere integrerede prioriteringer. På natur- og landskabsområdet som helhed kunne man nøjes

Naturen tillægges værdi i sig selv. Foto: Ny V. Øhlenschläger

med én principiel udpegning, og så kunne man specificere hvad det handler om de steder hvor der er behov for særlige indsatser, udover beskyttelse.

Det andet område, hvor der er behov for forbedringer, er i forhold til mulighederne for at regulere mere differentieret. Bynære områder, nye spredningskorridorer, særlige turisttunge områder, særligt vigtige kulturmiljøer, og særligt intensive landbrugslokaliteter med stor koncentration af bygninger er eksempler på områder, hvor det nuværende landzonesystem ikke er særlig velfungerende. Her kan der være brug for

en lokalplan, der kan sikre både en retning for udviklingen og en effektiv og enkel detailregulering.

Dette er et uddrag af en artikel, som kan læses i Byplan 4/2014. Du kan også finde artiklen i sin helhed på [Byplanlaboratoriets hjemmeside](#). •